

หัวข้อวิทยานิพนธ์
ชื่อนิสิต
อาจารย์ที่ปรึกษา
ภาควิชา
ปีการศึกษา

การศึกษาเปรียบเทียบความคิดทางการเมืองของชงจื่อกับเหมาเจ๋อตง
นางอากาศกร โรจน์วรรณสินธุ์
รองศาสตราจารย์ วิจิตร เกิกวิสิษฐ์
ปรัชญา
๒๕๒๔

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดทางการเมืองของชงจื่อกับเหมาเจ๋อตง การศึกษาที่จำกัดขอบเขตการเปรียบเทียบในปัญหาเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ อุดมการณ์ทางการเมือง อิทธิพลของชงจื่อที่มีต่อเหมาเจ๋อตง และความขัดแย้งเกี่ยวกับความคิดทางการเมืองระหว่างนักคิดทั้งสองในปัจจุบัน

ผลของการวิจัยนี้ ทำให้ทราบว่า ชงจื่อเน้นแนวความคิดเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ว่า มนุษย์มีศักยภาพที่จะพัฒนาความดีในตัวเองให้บรรลุถึงความดีสูงสุดตามอุดมคติได้ด้วยการศึกษา และมนุษย์ก็สามารถใช้พลังคุณธรรมภายในตัวเอง เป็นเครื่องควบคุมการกระทำของตนได้ มนุษย์ในอุดมคติคือนักปราชญ์ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้และความประพฤติดีงาม ความแตกต่างของนักปราชญ์ขึ้นกับความสามารถในการทำให้การปฏิบัติสอดคล้องกับความรู้ ดังนั้น คนดีจึง เป็นคนที่มีคุณธรรม ความคิดดังกล่าวนี้เองที่ทำให้ชงจื่อนิยมการปกครองโดยคุณธรรมมากกว่าการใช้กฎหมายบังคับ เมื่อคนดีมีคุณธรรมเป็นผู้ปกครอง ก็จะทำให้การปกครองโดยคุณธรรมนั้นสามารถดำเนินไปได้ด้วยดี อำนาจอธิปไตยในการปกครองเป็นอำนาจที่ได้รับมาจากโองการแห่งสวรรค์ ซึ่งหมายถึงเจตนารมณ์ของมวลชนนั่นเอง ถ้าผู้ปกครองเป็นเจตนารมณ์ของมวลชนโดยการปกครองอย่างก่อกบฏทารุณ สวรรค์ก็จะเรียกอำนาจกลับคืนโดยแสงออกนอานทางมวลชนด้วยการปฏิวัติ และผู้แทนของ

๑

สววรรคใหม่ที่ทรงไว้ซึ่งคุณธรรมก็จะได้รับอำนาจสืบต่อไป จุดหมายสูงสุดในทางการเมือง คือการบรรลุถึงสังคมในอุดมคติที่เรียกว่า "ต้าถง" ซึ่งเป็นสังคมที่ปราศจากชนชั้น ทรัพย์สินส่วนบุคคล รัฐหรือประเทศ โดยทุกคนทั่วโลกเป็นพี่น้องกัน

ส่วนแนวความคิดของ เหมา เจ๋อตง เป็นความคิดที่สืบทอดแนวความคิดมาร์กซ์ เอง เกลล์ เลนิน และสตาลิน เหมา เจ๋อตงมีทรรศนะว่าชนชั้นในสังคมเกิดขึ้นจากความขัดแย้งทางผลประโยชน์ระหว่างชนชั้นผู้ปกครองกับชนชั้นผู้ถูกปกครอง ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีวิวัตุนิยมวิภาษและวิวัตุนิยมประวัติศาสตร์ มนุษย์นั้นควรจะเรียนรู้โลกและชักเปลี่ยนโลก เพื่อให้บรรลุถึงสังคมในอุดมคติ คือสังคมคอมมิวนิสต์ แต่เนื่องจากสิ่งแวดล้อมในประเทศจีนต่างไปจากประเทศอื่น ๆ เหมา เจ๋อตง จึงปรับปรุงแนวความคิดบางประการแตกต่างไปจากความคิดดั้งเดิมของมาร์กซิสม์ เช่น การใช้ชาวนาเป็นฐานกำลังในการปฏิวัติสังคม ยุทธวิธีสังครามยืดเยื้อ การปฏิวัติสังคมสองลำดับขั้น คือการปฏิวัติประชาธิปไตย ทุนิยม และการปฏิวัติสังคมนิยม เหมา เจ๋อตงได้เน้นความสำคัญของจิตสำนึกทางการเมืองของประชาชน ซึ่งจะต้องกระตุ้นให้เกิดขึ้นโดยอาศัยการศึกษา และการศึกษาก็ต้องเน้นการปฏิบัติที่มุ่งความเสียสละของบุคคลอย่างสุดชีวิต เพื่อพรรคคอมมิวนิสต์ ซึ่งมีจุดหมายสูงสุด คือสังคมที่ปราศจากชนชั้น รัฐ และทรัพย์สินส่วนตัว ที่เรียกว่า "สังคมคอมมิวนิสต์"

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคล้ายคลึง และความแตกต่างกันของทั้งสองทรรศนะ ทำให้พบว่ามีส่วนที่คล้ายคลึงกัน เช่น การพัฒนาธรรมชาติของมนุษย์ด้วยการศึกษา การควบคุมตนเองโดยใช้คุณธรรมที่ปลูกฝังขึ้นในตัวเอง การเน้นความเป็นมนุษยนิยม การปกครองแบบรวมอำนาจไว้ที่ศูนย์กลางและปกครองโดยตัวแทนทางการปกครอง และการมุ่งหวังบรรลุถึงสังคมที่สันติสุขในอุดมคติของลัทธิคอมมิวนิสต์ ลักษณะที่คล้ายคลึงกันนี้มีสาเหตุสำคัญคือ การได้รับอิทธิพลจากนักคิดของจีนในยุคโบราณเกี่ยวกับความเป็นมนุษยนิยม และการเน้นปรัชญาเชิงปฏิบัติ ที่นำมาใช้แก้ปัญหาอย่างไคฉลทั้งในค่านิยมส่วนตัวและสังคมส่วนรวม

ส่วนความแตกต่างกันนั้น สามารถแยกออกได้เป็นสองประเด็น ประเด็นแรก เป็นความแตกต่างที่เกิดจากการกล่าวอ้างของฝ่ายเหมาเจ๋อตง ที่มีต่อขงจื้อ เช่นการ กล่าวว่ ขงจื้อนิยมการปกครองแบบเผด็จการ โดยอำนาจการปกครองอยู่ในมือของ กลุ่มชนชั้นสูงที่เป็นอภิสิทธิ์ชนเท่านั้น นอกจากนี้ก็มุ่งแต่ด้านทฤษฎีโดย ไม่มีการปฏิบัติอย่าง เอาจริง เอาจัง และเป็นนักอนุรักษ์นิยมที่รับมรดกทางประวัติศาสตร์มาโดย ไม่มีการเลือก สรรให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงในสังคม ในประเด็นที่กล่าวมาข้างต้นนี้ เมื่อ ได้ศึกษาด้วยความเป็นกลาง ก็พบว่า การปกครองของเหมาเจ๋อตงเองก็เป็นเผด็จการ เช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพราะอำนาจสูงสุดในการปกครองอยู่ในมือของคณะกรรมการกลาง พรรคคอมมิวนิสต์จีน สมาชิกพรรคจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดที่เหมาเจ๋อตงวางไว้ เช่น วินัยใหญ่สามข้อ และข้อควรระวังแปดประการ ซึ่งถือเป็นวินัยสำคัญสูงสุดของพรรค อีกประการหนึ่ง เหมาเจ๋อตงเองก็โดยยอมรับความสำคัญของประวัติศาสตร์จีน และรับมรดก ทางประวัติศาสตร์มาหลายประการ เช่น ลัทธิขงจื้อที่ถือว่าจีนเป็นประเทศที่ยิ่งใหญ่ที่สุด และเป็นศูนย์กลางของอารยธรรม และลัทธิขงจื้อผู้นำ ซึ่งมีผลทำให้เหมาเจ๋อตงมีความ ยิ่งใหญ่ดูเจ้เทพเจ้าของจีนองค์หนึ่ง เท่าที่ได้ศึกษาคั้งที่กล่าวมาแล้วนี้พอสรุปได้ว่า การ กล่าวอ้างโดยฝ่ายเหมาเจ๋อตงถึง เรื่องความแตกต่างจากขงจื้อนั้น นับว่าไม่ได้ให้ความ ยุติธรรมต่อขงจื้อเพราะไม่เปิดโอกาสให้พวกนิยมขงจื้ออธิบายหรือชี้เหตุผลโต้ตอบได้

ประเด็นที่สอง เป็นเรื่องเกี่ยวกับความแตกต่างที่เกิดจากกาลและเทศะ เนื่องจากขงจื้อและเหมาเจ๋อตง มีชีวิตอยู่ในยุคสมัยและสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ต่างกัน ความคิดของทั้งสองท่านจึงต่างกัน ไปด้วย ดังนั้น จึงไม่อาจจะแบ่งแยกความแตกต่าง ระหว่างความคิดของนักคิดทั้งสอง ได้อย่าง เด็ดขาด

กล่าวโดยสรุป ความแตกต่างทางความคิดของท่านทั้งสองจึงมิใช่เป็นความ แตกต่างกันทั้งหมดอย่างสิ้นเชิง แต่เป็นเพียงความแตกต่างในรายละเอียดของวิธีการ ปฏิบัติที่จะบรรลุถึงเป้าหมายอันเดียวกัน คือขงจื้อเน้นการปฏิรูปด้วยความประณีตระมัด ระวังกลมกลืน ส่วนเหมาเจ๋อตงเน้นถึงชัยชนะที่ได้มาจากการปฏิวัติอย่าง เด็ดขาด แต่ ทั้งสองฝ่ายก็มุ่งสู่สังคมที่สันติสุข เช่นเดียวกัน